

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské prezenční studium
2011 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eva Ranglová

Mediální manipulace a konspirační teorie po 11. září 2001

Praha 2012

**Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Pavel Verner**

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies
2011 – 2012

BACHELOR THESIS

Eva Ranglová

Media manipulation and conspiracy theories
after 11. September 2001

Prague 2012

**The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Mgr. Pavel Verner**

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Pavlovi Vernerovi za vedení bakalářské práce, odborné konzultace, cenné rady a postřehy.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problémy způsobenými manipulací a manipulací pomocí masmédií. Dále se zabývá otázkou alternativních teorií události z 11. září 2001. Práce se snaží se poukázat na jisté nesrovnalosti v oficiální verzi o události, kterou vydala vláda USA. Cílem je osvětlit problematiku mediální manipulace.

Klíčové pojmy

Konspirační teorie, masmédiá, mediální manipulace, manipulace, řízená demolice

Annotation

This bachelor thesis deals with problems caused by handling and manipulation of individuals through mass media. Furthermore, I consider the question of alternative theories about the events of 11 September 2001. This bachelor, try to point out some inconsistencies in the official version of events published by the U.S. government. The objective of this work is to illuminate the issue of media manipulation.

Key words

Conspiracy theory, controlled demolition, massmedia, manipulation, media manipulation

OBSAH

ÚVOD	8
-------------------	----------

TEORETICKÁ ČÁST

1. MANIPULACE - POJEM.....	9
1.1 Klasifikace manipulace	11
2. MASMÉDIA	13
3. MÉDIA A MANIPULACE	14
4. ŘÍDÍ NÁS MASMÉDIA?	15
5. METODY A ÚČINKY MANIPULACE	16
5.1 Pořádek prezentace	17
5.2 Spirála mlčení	18
5.3 Efekt třetí osoby	19
5.4 Skrytá persuaze	20
6. METODY MANIPULACE V MÉDIÍCH A JEJÍ DRUHY.....	22
6.1 Edward Luis Bernays odborník manipulace	27
7. KONSPIRAČNÍ TEORIE.....	29

ANALYTICKÁ ČÁST

8. UDÁLOST Z 11. ZÁŘÍ 2001.....	31
8.1 Oficiální verze o 11. září 2001	31
8.2 Alternativní teorie o 11. září 2001	31
8.2.1 Náraz letadel do budov WTC	32
8.2.2 Náraz letadla do budovy Pentagonu	38
8.2.3 Budovy WTC a Pentagon	40
8.2.4 Čtvrté letadlo	41
8.3 Pozadí události z 11. září 2001	42
8.4 Důsledek 11. září 2001	43

PRAKTICKÁ ČÁST

9. ROZHOVOR.....	45
9.1 Výběr dotazovaných	45
9.2 Provedení rozhovoru	46
9.3 Průběh rozhovoru	46
9.4 Výsledky rozhovoru	47

ZÁVĚR.....	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
SEZNAM POUŽITÝCH ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	54

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je manipulace a konspirační teorie po 11. září 2001. Téma bylo zvoleno na základě samovolně vzniklých konspiračních teorií, které jsou i po 11 letech stále aktuálním tématem. Jedná se o velmi rozsáhlé téma. Cílem této práce je v první řadě přiblížení pojmu manipulace, její klasifikace a přiblížení technik manipulace. Pro lepší pochopení celé práce je důležité ujasnit termín manipulace, protože celá práce je založena na znalosti tohoto termínu. Bakalářská práce se věnuje i manipulaci jako nástroji médií a jeho vlivu na jedince a společnost.

Druhá část bakalářské práce se zabývá konspirační teorií o události z 11. září 2001. Práce porovnává oficiální verzi, kterou vydala vláda USA s konspirační teorií, která samovolně vznikla po této události. Nutné podotknout, že jak v oficiální verzi, tak i alternativní teorii, chybí prokazatelné důkazy.

Hypotéza je taková, že nedostatek informací, může vést ke vzniku konspiračních teorií. A nejen nedostatek informací, ale i například nelogická posloupnost jejich předávání obyvatelstvu. Zmatené a často se měnící informace probouzí v obyvatelstvu pochyby. Mohlo to vést ke vzniku konspirační teorie, kterou již zastává několik set tisíc obyvatel z různých koutů světa?

Cílem práce je porovnat oficiální a alternativní verzi o události z 11. září 2001 a zjistit, zda nedostatek informací či jejich zmatenost mohla vést ke vzniku konspirační teorie této události. Metoda k potvrzení stanovené hypotézy je strukturovaný rozhovor s psychology v praktické části práce. Média pomáhají poznávat okolní svět, ale ve špatných rukou či pod nátlakem mohou fungovat jako manipulační prostředek a vždy existuje možnost jejich zneužití pro manipulaci.

1. MANIPULACE - POJEM

Manipulace existuje od doby, co je člověk na zemi. Postupně se manipulace zdokonalovala a rozšiřovala. Záměrem manipulátora je, aby příjemce přebíral stanoviska jiných osob, či jejich vlastností. Cílem manipulátora je změnit názory, argumenty, nebo dokonce vlastnosti ostatních ve svůj prospěch. Manipulátor se velmi často drží fráze, jako je například „stokrát opakovaná lež se stává pravdou.“

„Manipulace je skrytý pokus v komunikaci o nepřímé řízení druhých lidí s cílem sebeprosazení, získání komfortu na úkor druhého, sociální uznání, zlepšení sebevědomí, zastrašení druhého, jeho zesměšnění, získání materiální nebo duchovní hodnoty. Manipulace může vzniknout vždy a všude tam, kde je manipulátor a naivní, chtivý nebo ustrašený člověk.“¹

Manipulátor však ne vždy manipuluje vědomě, existují i nevědomé formy manipulace, kdy si manipulátor ani neuvědomuje, že někým manipuluje. Příkladem nevědomé manipulace může být například žadonění o soucit. Takovouto formu manipulace využívají například žebráci. Ti působí na city a přidáním smutného příběhu a pár prolitých slz se zželejí mnoha lidem. Dalším příkladem mohou být i různé žádosti o pomoc. Tyto prostředky, ale manipulátor nemusí užívat vědomě. Samozřejmě tím chce manipulátor dosáhnout svého cíle, ale ne vždy se záměrně rozhoduje pro tento manipulační prostředek. Každé dítě přijde na to, že když začne brečet, matka nebo otec přijde a utěší, případně pofouká bolístky. Bývá to spíše forma přirozeného chování.

Manipulace nemá jen negativní dopady na společnost. Manipulace může být i velmi pozitivním a účelovým prostředkem. Pozitivní účinek může mít například v působení autority. Tato pozitivní manipulace se vyskytuje

¹ POSPÍŠIL, Miroslav. *Slovní manipulace v komunikaci, jak vyvrátit nad lží a chytráctvím*. Plzeň : vlastní náklad, 2008. ISBN 978-80-903529-2-6.

například mezi partnery nebo zaměstnanci. Využívá se takzvaných manipulativních komplimentů pro zlepšení situace mezi jedinci. Pochvala totiž působí pozitivně a druhý pak dělá věci nepříjemné daleko ochotněji než předtím. Pozitivní manipulace se vyskytuje i ve výchově dětí a mladistvých. Použití autorit, jejich zkušeností a chyb může poučit děti a mladistvé, aby se mohly takovýmto chybám ve své budoucnosti vyhnout. Pozitivní manipulaci využívají i obory jako psychologie, psychiatrie, diplomacie (řešení problémů), záchranné sbory (uklidňování zraněných či účastníků nehod).

Jedna z nejdůkladnějších typologií manipulátora je Shorstomova typologie manipulace. Nachází totiž prvky manipulace v devíti rysech osobnosti.

Diktátor: Nejčastěji tuto roli má autoritativní nadřízený nebo otec, hlava rodiny, jehož slova mají váhu. Velmi často se dovolává na autority a tradice. Prosazuje si vždy svou a používá k tomu různé výčitky nebo zákazy.

Chudáček: Velmi často zdůrazňuje své handicapy a obhajuje se tím při nesplnění svých úkolů. Využívá citové vydírání a úkoly, které dostane, neslyší nebo je zapomene.

Počtář: Snadno a rychle si vypočítá co je pro něj v dané situaci nejvýhodnější. Volí taktiku cukru nebo biče. Případně i na vše zapomene, čímž manipuluje se svým okolím.

Drsňák: Své okolí dokáže ukřičet. Manipuluje agresivitou a hrubostí. Lidé mu většinou ustoupí, aby nemuseli přihlížet jeho bezohlednosti a způsobu vyjadřování.

Břečťan: Stejně jako chudáček manipuluje svojí předstíranou závislostí na ostatních. Chce, aby se o něj ostatní starali. Předstírá závislost kvůli jisté pohodlnosti a lenosti starat se o sebe sám.

Obětavec: Říká, že nic nechce pro sebe jen pro ostatní a pro jejich dobro. Tento typ se většinou objevuje v rodině a to zejména v pozici matky. Nic totiž není zadarmo a i obětavec si vybírá svou odměnu. A to zejména při vyjadřování názorů. Vždy totiž staví na piedestal své názory, které jsou podle jeho názoru jako jediné správné.

Poslední spravedlivý: Jeho zbraní je neustálá kontrola a kritika. Vyvolává u svého okolí pocity viny a podobně jako diktátor se považuje za bezchybného.

Táta máma: Vybrané jedince velmi opatruje a chrání je před veškerým zlem světa. V této nezdravé péči však opomíná zeptat se jedince, zda o takovouto péči stojí. Taková osobnost nepřipouští své chyby, a proto ví mnohem lépe než okolí co je nejlepší pro něj a jeho blízké. Odměnou za tyto „dobré skutky“ má být vděk.

Mafián: Udělá pro svého chráněnce cokoliv, ale on nesmí udělat nic, co by mu vadilo. Když se ale chráněncem postaví na své nohy, útočí proti němu. Jeho heslem by mohla být fráze „když nejdeš se mnou, jdeš proti mně.“

1.1 Klasifikace manipulace

Pro lepší pochopení pojmu manipulace a jejích technik je potřeba znát její rozdělení. Podle Jaronýma Klimeše se manipulace dělí podle obcházené mohutnosti, z hlediska pořadí a z hlediska manipulovaného objektu.²

Podle obcházené mohutnosti

Dle obcházené mohutnosti dělíme manipulaci na přímou neboli nátlakovou a nepřímou takzvanou taktizující. Přímá manipulace souvisí s tím, že manipulátor obchází vůli manipulovaného. Manipulovaný si plně uvědomuje, že je s ním manipulováno a že musí udělat i něco co nechce. Tento typ

² KLIMEŠ, Jaroným. *Partneři a rozchody*. Praha : Portál, 2010. 67 s. ISBN: 978-80-7367-745-9.

manipulace je nejčastější z pozice autority. Například rodič vůči dítěti nebo učitel vůči žákovi. Druhým typem je manipulace nepřímá, při které manipulátor obchází vědomí manipulovaného a ten si není vědom, že se děje něco, co je pro něj nevýhodné. Příkladem pro tento typ může být dítě, které porušuje zákaz rodiče nebo žák opisující ve škole. V běžném životě to vypadá tak, že proti sobě stojí dva manipulátoři, přímý a nepřímý, jeden začne manipulovat a druhý v manipulaci pokračuje.

Z hlediska zisku

Altruistická manipulace je manipulace, ze které těží manipulovaný. Je to například rodičovská manipulace s dětmi. Egocentrická manipulace je oproti altruistické ve prospěch manipulátora. Patří sem většinou obchodní manipulace.

Z hlediska pořadí

Sem se řadí počáteční manipulace. Dále sem patří antimanipulace, která je přirozenou reakcí na manipulaci. Antimanipulace má také charakter manipulace.

Dělení dle manipulovaného objektu

Zde je zahrnuta manipulace s lidmi s cílem osobního prospěchu. Patří sem i manipulace fantazijními postavami, manipulace skupin s jednotlivci jako jsou například dezinformace, nebo zatajování důležitých informací.

2. MASMÉDIA

Pojem masmédia patří mezi nejpoužívanější pojem současnosti. S tímto pojmem je možné se setkat různých souvislostech či v různých oborech, jako je například psychologie, sociologie a tak dále. Pojmem masmédia se podle Jiráka a Köpplové (2009) rozumí periodický tisk (noviny, časopisy), rozhlasové a televizní vysílání a také veřejné informace sdělované prostřednictvím internetu. Masová média mají společný znak a to obsahovou univerzálnost a to i přes rozdílnost v technické či tvarové podobě. Dalším důležitým znakem masmédií je jejich dostupnost a aktuálnost.

„Výraz médium vychází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel – tedy to, co něco zprostředkovává, co zajišťuje prostředí, v němž se něco odehrává. S výrazem či pojmem médium se tak můžeme setkat ve fyzice, chemii, biologii, výpočetní technice (koneckonců i v okultních „vědách“) a v teorii sociální komunikace. A právě obory, které se věnují různým projevům mezilidské, sociální komunikace označují pojmem médium/média to, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení (pomáhá vyjádřit vůli, zprostředkovává poznatek či zkušenost, nabízí názor, baví apod.) tedy médium komunikační.“³

Jedná se o komunikační prostředky, které umožňují typ společenské komunikace. A to zejména šířením sdělování. Noviny, rozhlasové a televizní vysílání, vše je určeno k šíření informací z jednoho místa k co nejvíce příjemcům. Příjemci jsou tedy anonymní skupina jedinců, kteří jsou označováni jako masa. Prostředí masových médií se mění, ale podstata je stále stejná. Masová média mají technické prostředky a organizační strukturu, která jim dovoluje pravidelně nabízet příjemcům sdělení, která mohou sloužit pro vzdělávání, informování či pro zábavu. (Mičienka, Jirák, 2007)

³ JIRÁK, J. – KÖPPOVÁ, B. *Masová média*. Praha : Portál 2009. s 21. ISBN 978-80-7367-466-3.

„Masová média hluboce pronikla do významných institucí, které dnes regulují náš život. Tím, jak televize, rozhlas nebo film prosazují populární kulturu, která je většinou chápána jako druh domácí nebo rodinné zábavy, ovlivňují významně rodinný život dnešního člověka. V některých zemích přebírají média i funkci výchovně vzdělávací a stávají se tak součástí vzdělávacích a výchovných institucí. Sama masovost znamená především velký dosah sdělovaných informací, který je ovlivněn celou řadou faktorů. Patří k nim gramotnost, vzdělanost, rozsah volného času, nebo životní styl potencionálních příjemců.“⁴

3. MÉDIA A MANIPULACE

S nárůstem elektronických médií se začala zvyšovat i informovanost lidí a míra manipulace. V každé zemi, kde jsou povolena nezávislá média, jsou upřednostňovány především bulváry. Bulvár nepřináší příjemcům převratné myšlenky, ani nevyzdvihuje úspěchy jednotlivců. Jeho hlavním úkolem je vyvolání zájvu, strachu nebo překvapení v podobě senzačního odhalení. Televize ovlivňuje veřejné mínění a manipuluje.

„Prvotním úkolem masových médií často není přenést určitou informaci či sjednotit veřejnost nějakým kulturním projevem nebo hodnotami, ale prostě jen předvést se a získat a udržet zrakovou či sluchovou pozornost“⁵

Největší úspěch mají média, která mají takto řazené zprávy: nejdůležitější zprávy jsou nepodstatné, ale musejí vyvolat vzrušení nebo strach, pozitivní zprávy se v bulvárních médiích vyskytují podstatně méně než zprávy negativní. Vraždy, nehody, tragédie – to jsou hlavní zprávy, kterými bulvární média zajišťují svou sledovanost. Samotná informační hodnota zprávy pro výsledný efekt nestačí. V médiu je důležité mimo informační hodnoty také způsob

⁴ ŠTROBLOVÁ, Soňa. *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. s. 47. ISBN 978-80-86723-73-0.

⁵ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 74. ISBN 80-7178-714-0.

natočení reportáže, zprávy či tón a síla hlasu moderátora. Pro výsledný pozitivní efekt má být informace o zprávě natočena v rychlém sestřihu, a moderátor ji má číst vzrušeným hlasem nebo naopak s vážnou tváří. I intonace zde hraje svou nezaměnitelnou roli. Na konec bloku zpráv je umístěn časový prostor pro celé odlehčení zpráv. Jsou to například zvířátka, humor a tak dále.

Bulvární média umísťují do svého vysílání zejména programy, které jsou nenáročné na přemýšlení. Zprávy jsou na masových médiích v pevně stanovené době a v přesném pořadí zpráv již několik let, ale příjemci si na to zvykli. Tedy bulvární média jsou určena zejména pro příjemce, kteří vyžadují klid a nenáročnou zábavu. Příkladem může být úspěšnost telenovel. Telenovela neběží v hlavním vysílacím čase, ale dopoledne či odpoledne, kdy je může sledovat právě cílová skupina. Touto cílovou skupinou jsou většinou ženy v domácnosti, na mateřské dovolené či ženy staršího věku. Telenovely jsou přehnané a svým příjemcům připomínají, jak špatně se mají a v jak špatném světě žijí. V telenovele jsou i běžné věci ze života zejména různé zrady a podrazy. Ve většině případů ovšem takovýto seriál končí šťastně. Cílem telenovel je odvést příjemcovu pozornost od skutečného života a ztotožnění se životem hlavních hrdinů.

4. ŘÍDÍ NÁS MASMÉDIA?

Znalci a odborníci se ve svých názorech na vliv komunikačních prostředků na samotnou zprávu liší. Sociolog Herbert Marshall McLuhan byl přesvědčen, že komunikační prostředky mají značný vliv na obsah a skladbu zprávy. Podle McLuhana nástroj, tedy komunikační prostředek, má vliv na obsah a skladbu zprávy a tím ovlivňuje i myšlení příjemců informací. Ostatní odborníci na masmédia nemají tak striktní názor na vliv masmédií. Osobní kontakty chrání před vlivem manipulace masmédií. Informační technologie nynější doby, umožňuje komunikaci bez osobního kontaktu. Osobní kontakt už

není natolik upřednostňován jako dříve. Informační technologie umožňují kontakt s blízkými či přáteli prostřednictvím internetu. Slábnutí osobního kontaktu, bude podle sociologů zvyšovat moc a vliv médií na člověka. Dopady působení médií na jednotlivce jsou převážně v posledních letech předmětem mnoha průzkumů. Jedním z následků je například televizní násilí a agrese. Tento následek je zkoumán nejčastěji. Otázkou tedy je, zda násilí v televizi vede ke stoupající agresivitě. Většina odborníků je zcela přesvědčena o stoupající tomto jevu a to především u dětí a mladistvých.

Druhy manipulace podle stupně narušení subjektivity jednotlivce
Takovou formou je například nátlak. Nátlak má různé formy, ale většinou to bývá ekonomický nebo právní nátlak. V této formě je člověk přinucen k něčemu pod nějakou hrozbou. Hrozba ztráty zaměstnání, snížení příjmu či zničení dobrého jména jednotlivce. Právní nátlak je přirozený jev. Bez právních nátlaků by společnost nemohla fungovat. Další formou je násilí. Tato forma využívá násilí pro přinucení člověka k něčemu. V totalitních či diktátorských režimech byla tato forma hojně využívána. Násilí je jeden z nejstarších nástrojů pro zbavování lidí jejich svobody či objektivnosti a subjektivity.

5. METODY A ÚČINKY MANIPULACE

V různých dokumentech či úvahách o psychologicko-společenských jevech, které využívají masmédiá k ovlivňování či vytváření vědomí lidí a jejich jednání, je zdůrazňován význam některých jevů. Jedním jsou metody manipulace. Metody manipulace jsou v tomto směru objektivním popisem jevů ve společnosti, ale také metoda, jak získat vliv na obyvatelstvo a samotné jednotlivce. Metody manipulace se dělí na pořádek prezentace, spirála mlčení, efekt třetí osoby a skrytou persuazi.

5.1 Pořádek prezentace

Volba informací, které masmédiá předávají svým příjemcům, je přirozená. Neexistuje totiž potřeba sdělovat všechno všem. Proto je potřebná selekce informací. Tato selekce je z anglického agenda setting v českém jazyce známá jako denní pořádek. Tímto pojmem se označuje jistá selekce toho, co bude zveřejněno. Tedy volba témat a obecně všech informací, které se mají zveřejnit.

Důležitá je také posloupnost informací. Informace, kterým se masmédiá nejvíce věnují, jsou posléze vybírána podle pozornosti, kterou od příjemců informace získá. Výběr, místo a čas pro zveřejnění informací je zejména v elektronických médiích klíčové. Určení a skladba celého zpravodajství, má vliv na každého jedince. Na jeho myšlení. O jakých informacích přemýšlejí, co si o dané informaci myslí a také na to, jaký význam informaci připisují. Pořádek či posloupnost prezentace informací může být podle různých kritérií. Nejsrozumitelnější posloupnost pro příjemce je podle skutečného významu dané informace, objektivnosti a rozměrů. Pojmem skutečný význam je myšlen význam, který informace nese. Jinými slovy, jak velký význam má daná informace pro společnost dané země či pro konkrétní skupinu příjemců v dané zemi. Objektivnost by měla být jednou z důležitých zásad pro každého novináře. V této situaci je objektivnost úzce spjata s výběrem informací. Při přenášení objektivní informace nesmí autor upřednostňovat jakékoliv stanovisko. Autor může být například neobjektivní při představování jisté politické strany a při jejím rozboru cíleně neuvede některé informace, které by mohly diskreditovat danou stranu. Jinak řečeno, uvede u politické strany její pozitiva, ovšem o negativech se již autor nezminí. Autor může uvést svůj názor na danou věc, ovšem mělo by být pro příjemce rozpoznatelné, co je objektivní informace a kde začíná autorův názor. Nestrannost zde znamená vyhybat se politickým komentářům. Nestrannost se očekává a vyžaduje zejména od veřejnoprávních médií. Vyváženost ukazuje zejména realitu, není snadné vytvořit formou zajímavé zprávy pozitivní zprávu.

„Velmi zřídka se pořádek prezentace tvoří podle uvedených kritérií, naopak nejčastěji vzniká podle těchto dvou hledisek. Podle zvýšení sledovanosti nebo politického zájmu vydavatele (vlastníka, ředitele, zájmové skupiny, která stojí za konkrétním masmédiem). Jde především o televizi, protože ona má ze všech masmédií největší dosah, nejvíc možností a největší společenský význam. Je důležité vědět, že masmédiá nám nemusí vnutit, co si máme myslet, nemusíme přijímat jejich názory. Jenže, a to především, nám média vnucují, o čem máme přemýšlet, nad čím se máme zamyslet, protože jen to je důležité, když už to bylo ve vysílání masmédií.“⁶

5.2 Spirála mlčení

Lidé jsou ochotni brát na vědomí či ztotožnit se s názorem, který je uznán společností. Když nastane tedy situace, kdy má jednatel na určitou věc, zejména na otázky mravnosti či politiky, názor odlišný od mínění společnosti, jedinec si názor ponechá pro sebe a neprozrazuje ho ostatním v domněnku, že by to mohlo ohrozit jeho osobu či by ho to mohlo posunout dolů na společenském žebříčku.

Pocit jedince, že se neztotožňuje s názorem většiny, zneklidňuje a tak buď svůj názor neprozradí, nebo se začne ztotožňovat s názorem většiny. Masmédia tohoto jevu hojně využívají. Právě toto je důvod proč masmédiá neustále ukazují a využívají výsledky průzkumů veřejného mínění. Výrazněji bývá podávána informace o názoru většiny než menšiny. Důsledkem takového jednání je jakési vyloučení názoru menšiny právě kvůli názoru většiny. Přitom právě menšiny pozitivně ovlivňují veřejný život každého jednotlivce, nejen kvůli jiné škále názorů na určitou věc, ale tyto názory mohou ovlivňovat kulturu a dokonce i politický život. Rozhodně není pravidlem, že většina má

⁶ ILOWIECKI, T. M. – ŽANTOVSKÝ, P. *Manipulace v médiích*: Praha 2008. Univerzita Jana Amose Komenského. 34 s. ISBN 978-80-86723-50-1.

vždy pravdu. Názor menšin je důležitý a neměl by být v průzkumech méně viditelný či méně důležitý než názor většiny. Spirála mlčení je jedna ze zákonitostí vývoje veřejného mínění. Tato spirála vznikne, když zastánci určitých názorů projeví své názory na veřejnosti, zatímco zastánci jiného názoru mlčí. Tím pro veřejnost vznikne dojem, že skupina, která svoje názory projeví na veřejnosti, je větší.

Ve skutečnosti tomu tak vůbec nemusí být. Ale právě kvůli tomuto jevu, který dává ostatním pocit převahy, přiměje doposud nerozhodnuté jedince ke vstupu k jejich skupině či ztotožnění s jejich názory. Tedy podstata je taková, že jedinci, jejichž názory nepatří do většinových názorů, raději na veřejnosti o svých názorech nemluví nebo jak bylo uvedeno výše, ztotožní se s názory většiny. Poprvé popsala spirálu mlčení německá socioložka a odbornice v oblasti veřejného mínění Elisabeth Noelle – Neumannová. Se spirálou mlčení je spojen ještě jeden jev zvaný všeobecná nevědomost z anglického překladu pluralistic ignorance.

Tento jev vzniká, když masmédia představí veřejné mínění zcela jiné, než je ve skutečnosti. V reálném životě se porušují jisté normy a předpisy, ale společnost to považuje za normální jev, tudíž nesluší se o tom na veřejnosti mluvit. Tato změna je nazývána jako myšlení na přání z anglického překladu wishful thinking. K této změně jsou nejčastěji náchylní politici. Odhalení takového myšlení na přání má být posláním masmédií, ale ty ho většinou neplní a to zejména kvůli tomu, že si nechtějí udělat nepřátele v politické sféře ani u svých příjemců.

5.3 Efekt třetí osoby

Teorie efektu třetí osoby byla poprvé popsána W. P. Davisonem. Tento efekt souvisí s běžnou lidskou vlastností a tou je zveličování. Lidé rádi zveličují své příběhy a zážitky a také tak zveličují vliv masmédií na ostatní

jedince a podceňují vliv na ně samotné. Takového jevu využívají masmédiá. Pro každého je snazší působit či ovlivňovat někoho, kdo to nečeká. Výsledkem podceňování masmédií má podíl na růstu vlivu masmédií na názory jednotlivců. A to zcela nepozorovaně. Ovlivněný jedinec netuší, že byl ovlivněn masmédiem. Efekt třetí osoby oslabuje pozornost a odolnost jedince.

5.4 Skrytá persuaze

Tato metoda ovlivňování je velmi nebezpečná a to jak ze strany masmédií, tak ze strany každé manipulace, která má za úkol ovlivnit jedince. Je nebezpečná i proto, že pro běžného člověka je tato forma manipulace velmi obtížně rozpoznatelná. Skrytá persuaze, je například to, když se hodnocení nějaké skupiny představuje společnosti jako pravda.

„Když operujeme se skrytým přesvědčováním – skrytou persuazí – je nejlepší zacházet s nejasnými a vícevýznamovými pojmy tak, že příjemce zprávy si myslí, že jde o pojmy přesné, mající jen takový smysl, jaký jim dává producent. A příjemce se musí cítit zahanbeně, že jim doposud nerozuměl, a nebo jim připisoval jiný smysl, a tedy rychle uvěří producentovi, který přece ví, co říká.“⁷

Tato metoda je nejúčinnější v méně vyspělých státech či u jedinců, kteří jsou takzvaně funkčně negramotní. Funkčně negramotný člověk je takový, který umí číst a psát, ale nedokáže využívat informací z běžných zdrojů, nedokáže je správně pochopit. Masmédia samozřejmě tohoto jevu vědomě využívají. Příklad uvádí Ilowiecki a Žantovský ve své knize Manipulace v médiích. (2008)

⁷ ILOWIECKI, T. M. – ŽANTOVSKÝ, P. *Manipulace v médiích*. Praha 2008. Univerzita Jana Amose Komenského. 37 s. ISBN 978-80-86723-50-1

„Známý publicista v novinách s vysokým nákladem „zaškatulkoval“ církev a papeže: „Je dnes veřejným tajemstvím, že Jan Pavel II. při všech svých zásluhách zabrzdil proměnu současného katolicismu.“ V citované větě máme hned dva skryté předpoklady podávané jako samozřejmou pravdu. Proměny katolicismu jsou vždy žádoucí a správné, proto fakt jejich brzdění, ačkoli neprokázaný, sám o sobě zasluhuje pokárání. Všichni o tom vědí (veřejné tajemství), tedy tento fakt – úplně stejně neprokázaný – dostatečně potvrzuje autorovu tezi. Čtenář těchto slov by měl všemu uvěřit bez sebemenší pochybnosti.“⁸

Existuje také skrytá persuaze a to pomocí společenské autority. Příkladem může být, že známá zpěvačka ve svém rozhovoru s novináři uvede, že v životě je zapotřebí vyzkoušet všechno. Pojem slova všechno však není nijak vymezený, tudíž pod pojmem všechno je možné představit si cokoliv, například i drogy nebo porušování zákona či trestné činy.

Zpěvačka uvede takovýto fakt a později buď může například zkušenosti s drogami popřít, nebo se k nim doznat. Když zpěvačka uzná, že vyzkoušela měkké drogy a poznamená, že ji to nijak neškodilo, ale obohatila svůj život o další zkušenost, může to mít velký dopad na společnost. Takové věty mohou u jejich fanoušků vyvolat dojem, že by si také měli všechno zkusit. Odborníci se ztotožňují s názorem, že měkké drogy jsou jen jakýmsi mostem k drogám tvrdým. Někdo díky své pevné vůli dokáže s drogami skoncovat, ale je to jen malé procento. Většina lidí, kteří podlehnou návykovým látkám se ze své závislosti dostat nedokážou.

Takové výroky od idolů či autoritativních osob mohou být pro jedince nebezpečné. A to nejen na jednotlivce samotného. Při propadnutí drogám není v ohrožení jen jedinec samotný, ale i jeho rodina či blízcí přátelé, kteří trpí. Proto by takové výroky neměly zaznít od osob, které mohou být pro jiné vzorem.

⁸ ILOWIECKI T. M. – ŽANTOVSKÝ, P. *Manipulace v médiích*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 38 s. ISBN 978-80-86723-50-1.

Není divu, že novináři takové výroky pouští do světa pomocí médií. Úkolem bulvárních periodik totiž není upozorňování svých čtenářů na možná rizika, ale pobavení čtenářů či jejich překvapování různými zprávami.

6. METODY MANIPULACE V MÉDIÍCH A JEJÍ DRUHY

Manipulace působí i ze strany médií. Ovšem ne každé masmédiium těchto praktik využívá. Pro rozpoznání manipulace, je nutná znalost nejen základních termínů a rozdělení manipulace, ale i některých technik, které média pro manipulaci mohou využívat. Žádné masmédiium se totiž nikdy nepřiznává k záměrné manipulaci a vymlouvají se nebo omlouvají své jednání, jako jednání neúmyslné či v dobré víře. Zde jsou nejčastější novinářské prohřešky. Podle Pavla Vernerera z knihy *Propaganda a manipulace* (2011) se manipulace v médiích dělí na tři základní kategorie a to na manipulaci cílenou, manipulaci pro zábavu a manipulaci z rozdílného vzdělání a kultury. Zde je rozdělení metod manipulace podle z knihy *Manipulace v médiích*. (Ilowiecki, Žantovský, 2008)

Zamlčování nepohodlných informací

Toto je zřejmě nejčastější a nejlehčí druh manipulace, z níže uvedených. Po vypuknutí druhé světové války a nastolení úplné totality musely být zamlčovány všechny informace, které byly pro danou dobu nekorektní. Existovaly dokonce seznamy nevhodných a vyloučených témat, které byly neustále doplňovány dalšími a dalšími, o kterých bylo zakázáno mluvit či psát. Každé z témat mělo při zveřejnění jiný význam. Některá témata by měla minimální význam, některé mohly zesměšnit či podkopat autoritu některého významného člověka. Příkladem pro zamlčování důležité informace byl výbuch Černobylu. Tehdejší režim přidal toto téma do vyloučených témat a tak se o nich obyvatelstvo nedozvědělo. Zejména se zatajovaly informace

o zdravotních následcích výbuchu. Po letech se ukázalo, že u mnoha obyvatel vyvolal výbuch velké zdravotní následky. A to zejména rakovinu a neplodnost.

Zveřejňování neověřených informací

Tento typ manipulace je v jistém smyslu opakem předchozí manipulace. I tato manipulace je velmi častá v masmédiích. Zveřejnění neověřené informace představuje klasický model politické manipulace. Takové informace se týkají událostí pravděpodobných, které se za jistých okolností mohly stát. Právě pravděpodobnost dělá informaci věrohodnou. Tato manipulace vzniká často kvůli nesvědomitosti při sběru informací. Tuto informaci většinou doprovází dovětek typu „podle neoficiálních informací jsme se dozvěděli“.

Nejčastější scénář může vypadat zhruba takto: v novinách vyjde pod velkými titulky zpráva, která je neověřená. Je velká pravděpodobnost, že člověk, jehož se týká, na ni bude reagovat a bude žádat opravu či omluvu.

Oprava se uveřejní, ale je v periodickém tisku umístěna tak, že je snadno přehlédnutelná. Malé písmo nebo dolní část stránky opravě nedávají příliš vysokou důležitost. Pro noviny je důležité, že si příjemci původní lživou informaci přečetli a že v nich vyvolala pochybnosti.

Záměrné obviňování

Záměrné obviňování představuje očerňování politiků, osob, institucí nebo kohokoliv, kdo se postavil proti nějakému konkrétnímu médiu či novináři. Tato metoda manipulace je velmi stará. Využívala se dříve a bude se využívat i nadále, jen ti kdo obviňují, musí být opatrní. Jejich lži se musí zdát alespoň pravděpodobné a musí se počítat s odezvou očerňovaného, který může věc předat soudu. Ve většině případů soudy dospějí jen k formálním verdiktům.

Invektivy a nálepky

Novináři často používají přídavná jména a přívlastky a to zejména proto, že se snadno zapamatují a nalepí se na dotyčnou osobu. Invektivy působí zejména na city. Příjemci invektivy se ráznost novináře může líbit a tak může stát, že novinář se stane pro příjemce důvěryhodným.

Manipulace pomocí titulků a perexů

Mnoho lidí si nepřečte celý článek, ale jen titulek a perex. Lidé si spíše zapamatují perex a titulky, než obsah celého článku. Je velmi důležité jakým způsobem se titulek a perex napíše. Musí upoutat. Jeho úkolem je přinutit k přečtení celého článku.

Metoda překrytí

Zde se jedná o to, že se médiím předhodí zajímavá informace, aby se odvrátila pozornost médií od jiného, mnohem důležitějšího problému. V Americe takové vypuštěné senzaci, které má zakrýt důležitou informaci, říkají red herring neboli červený sled. Tuto metodu uplatňují politici i novináři. Obě strany se snaží odvrátit pozornost od jiného problému. Odlišit tuto praktiku od běžných novinářských senzací není snadné a vyžaduje velmi dobrou znalost politické, hospodářské a společenské situace dané země.

Metoda zdánlivých autorit

Metoda využívající autorit. Autoritou může být například člověk všeobecně známý a uznávaný. Takový člověk, tedy autorita, může být nebezpečný i naopak velmi užitečný pro jakoukoliv skupinu či jednotlivce. A právě z obav z odhalení či pošpinění se někteří uchylují ke zničení této pro ně nepohodlné autority. A to zejména pomocí médií. Lehčí než zničení nepohodlných autorit může být vytvoření nové zdánlivé autority. Tato zdánlivá autorita bude mít i správné názory, které budou hrát do karet jeho tvůrci. Pro média je vytvoření autorit poměrně snadné. Autoritou se stává ten, který je často v médiích a je citován jako autorita. Média tedy mají možnost vytvořit jakoukoliv autoritu.

Propagování historické ztráty paměti

Toto je jedna z nejstarších metod k dosažení politických cílů. Znejasnění události, které se staly, nebo její celkové pozměnění. Všechno záleží na úhlu toho, kdo událost převypravuje, nebo poskytuje někomu dalšímu.

Agresivita a sex na přání

Zvýšení sledovanosti je úzce spjaté se scénami, které vyvolávají strach či jiné silné emoce. Existuje mnoho průzkumů, které dokazují vliv emočních scén na diváky. Především na mladistvé, kteří se snaží o nápodobu toho, co vidí nebo čtou ve sdělovacích prostředcích. Někteří odborníci ale tvrdí, že agresivita je přirozená vlastnost každého jedince a média na zvyšování agresivity nemají žádný vliv.

„Roku 2002, jak se zdá, toto dilema vyřešil kolektiv badatelů z Psychiatrického institutu státu New York a Columbia University v New Yorku pod vedením Jeffreyho Johnsona. Na základě přísně vědeckých výzkumů probíhajících v časovém úseku 25 let, dospěl k závěru, že existuje velmi vážný demoralizující vliv drastických scén na chování dětí a mládeže – nezávisle na jejich prostředí, výchově, životní úrovni, rodinných poměrech apod. Kromě toho se potvrdilo, že sledování brutálních programů funguje jako časovaná bomba v tom smyslu, že například 14leté dítě často sledující podobné programy zvyšuje podle statistik pravděpodobnost, že se jako dvacetiletý člověk dostane do konfliktu se zákonem. Zatímco ze 14letých dětí sedících před televizí hodinu denně jen asi 6% ve dvaceti letech projeví svoji agresivitu a asociální chování, tak z těch dětí, které ve stejném věku 14let sledují TV s programy obsahujícími násilné scény denně asi 3 hodiny, dostane se do konfliktu se zákonem ve dvaceti letech až 22,5 %, a je-li to více než 3 hodiny sledování denně, pak pravděpodobnost kolize se zákonem roste až na 30%.“⁹

Využívání strachu

Násilné scény mimo jiných emocí, vyvolávají i pocit strachu, který zesiluje působení obsahu na jednotlivce. Takové pocity jako jsou strach či úzkost se využívají hojně i v propagandě. Příkladem využívání propagandy pomocí strachu byla komunistická vláda. Československo za dob totalitní vlády komunistického režimu poznalo vliv propagandy pomocí strachu. Komunistický režim měl vždy svého viníka a tím byl kapitalistický svět, který

⁹ ILOWIECKI, T. M. – ŽANTOVSKÝ, P. *Manipulace v médiích*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 96 s. ISBN 978-80-86723-50-1.

ohrožoval jejich působení a záměry. I nyní se hovoří o komunistické propagandě, která se snaží si podle svého upravit dějiny. Vyvolávání strachu pomocí propagandy má za cíl jedno jediné a tím je cesta k moci.

Ovlivňování emocí

Emoce lidí lze ovlivňovat. A to zejména pomocí médií, které využívají obrazu, zvuku či písma. Většina lidí nekontroluje své emoce a jsou spontánní, takže je pro média snadné některé emoce u jedinců vyvolat. V době starověkého Řecka a Říma poukazovali filosofové a lékaři na vztahy mezi emocemi a mozkiem. Lidé tamější doby zastávali názor Aristotela, který tvrdil, že sídlem emocí je srdce. Dnes víme, že mozek zásadně ovlivňuje emoce. Nyní existují jedinci takzvaně emočně vyzrálí, kteří umí své emoce takzvaně „držet na uzdě“ a vyvolání emocí u nich není tak zřejmé co se týče vnějších následků.

Předstírání objektivita a neutrality

Nezaujatost a objektivita by mělo být pro každého novináře či zpravodaje hlavním úkolem. Při používání svých názorů či zaujatosti dochází k manipulaci jedinců, kteří komuniké přijímají. Informace mají být neutrální, nezaujaté tudíž objektivní. To patří k hlavním bodům novinářské etiky, která by se měla dodržovat. V komuniké by mělo být obsaženo vyjádření všech zmiňovaných stran. Každý kdo je jmenovaný, by měl mít právo se k problému vyjádřit. Na jedinci by pak mělo být utvořit si na danou věc svůj vlastní názor.

Objektivizace reality

V tomto případě jde zejména o rozlišení faktu od obsahu podaného novinářem. Rozlišení mezi informací a komentářem, to by měl v rámci etického kodexu dodržovat každý dobrý novinář. Každý novinář by měl zvážit obsah svého sdělení, nabídku různých alternativ a jejich pro a proti.

Technika pochlebování

Jistá forma manipulace, která využívá různých frází jako například „rozumní lidé vědí, že...“. Jedinci se pak mohou začít ztotožňovat s názorem, protože chtějí být „rozumní“. Tato technika bývá často používaná v předvolebních obdobích, kdy se politici snaží zaujmout a přesvědčit své voliče, že právě oni jsou ti správní lidé.

6.1 Edward Luis Bernays odborník manipulace

Edward Luis Bernays byl člověk, kterému se podařilo manipulovat s velkým množstvím lidí ve svůj prospěch. Tento člověk je příkladem, že v rukou zkušeného a schopného manipulátora se může lež, ze dne na den, stát pravdou a to bez jakéhokoliv podezření. Edward Luis Bernays a jeho manipulace s masy, je příkladem toho, jak snadno se s lidmi dokáže manipulovat, když je úkol svěřen někomu zkušenému a schopnému. Když se Bernaysovi, již před více než 80 lety, podařilo zmanipulovat velkou část trhu, není tedy vyloučeno, že se to samé nepodařilo někomu i po události z 11. září 2001.

Edward Luis Bernays se narodil 22. listopadu 1891 a je považován za zakladatele public relations. Narodil se ve Vídni a byl synovcem známého Sigmunda Freuda. Poznatky o psychologii svého strýce velmi často využíval. Edwardu Luisovi Bernaysovi se podařilo něco zcela nemožného. Ve 20. letech minulého století řešil tabákový koncern American Tobacco Company problém. Chtěli zvýšit prodej, ale cigarety byly v té době především mužskou záležitostí. Rozhodli se rozšířit svou cílovou skupinu o ženy. S tímto problémem American Tobacco oslovil specialistu E. L. Bernayse. Ten dostal skvělý nápad a rozhodl se k němu využít skrytého ovládnání vědomí. Koncem března roku 1929 se ulicemi New Yorku procházel průvod New York City Parade a účastnicemi byly i modelky najaté Bernaysem.

Modelky měly pod sukněmi schované cigarety. Tyto krásky si před fotoaparáty reportérů, začaly zapalovat cigarety a poté je zdvihly vysoko nad hlavu a začaly provolávat hesla o svobodě žen. Cigareta se v ruce modelek během několika minut proměnila z cigarety na pochodeň svobody a symbol vzpoury¹⁰. Nikoho ani nenapadlo, že jde o předem připravenou kampaň, která nemá v úmyslu prosazovat postavení žen, ale má zvýšit prodej cigaret. Druhý den po pochodu, fotografie kouřících dívek zaplnily všechny noviny. Bernays ženy přesvědčil o tom, že svoboda a kouření patří k sobě. Podvědomí žen si začalo pocítit emancipaci a ženské síly spojovat kouřícími dívkami z fotografií.

V následujících měsících American Tobacco vykazovalo téměř dvojnásobný zisk. Podle statistik společnosti vyplynulo, že společnost získala novou skupinu zákazníků. Ženy. Bernays neponechal nic náhodě a zapojil do svého plánu i lékaře, kteří tvrdili, že kouření cigaret má vliv na štíhlou postavu. Jeho slogan zněl „Sáhněte raději po Lucky Strike nežli po sladkosti“. Angažováním lékařů ještě Bernaysova práce neskončila. Musela se překonat ještě další překážka a to zelená barva krabičky cigaret. Zelená barva totiž nebyla v módě. Nejprve se tedy předpokládalo, že tabáková společnost změní barvu krabiček, ale koncern odmítl takto velkou investici a tak na to musel jít Bernays jinak. Musel zpopularizovat zelenou barvu. A také se mu to podařilo. V roce 1934 přišla zelená barva do módy. Dokázal při této kampani dokonce to, že široká veřejnost si myslela, že jsou cigarety vlastně zdravé a patří do každodenního života všech. V 60. letech se stalo kouření opět ošklivým zlozvykem. Cigareta přestala být zdravá a moderní a místo toho začala být označována za nechutnou a cigaretové krabičky musely být opatřeny nápisy o škodlivosti kouření. E. L. Bernays však neváhal a začal pracovat na protikuřáckých kampaních.

Propagace cigaret nebyla jediným z jeho vydařených kousků. Když začal masný průmysl stagnovat ve svých ziscích, protože stále více obyvatel snídalo tousty a kávu, rozhodl se E. L. Bernays zpopularizovat masné výrobky a to

¹⁰ Viz příloha A – E. L. BERNAYS CIGARETTE

hlavně slaninu. Pomocí zdravotníků začal propagovat takzvanou „zmužilou snídani“ a zisky masného průmyslu se začaly zvyšovat. Další z jeho kampaní byla situace, kdy se začalo prodávat méně kufrů. Společnost oslovila E. L. Bernayse. Ten se svou kampaní dokázal přesvědčit o nutnosti mít vždy s sebou dostatek ošacení. Přesvědčil studenty, aby si na kolej brali co nejvíce ošacení a přesvědčil i zdravotníky, aby varovali před vzájemným půjčováním kufrů a tašek z důvodu infekce. A zisky výrobců kufrů a tašek se začaly zvyšovat. Bernays byl odborníkem ve své profesi, dokázal z nemožného možné. Dokázal přesvědčit o své pravdě a to za každou cenu. (Farkas, 2006)

7. KONSPIRAČNÍ TEORIE

Konspirační teorie je teorie, která předpokládá, že některé události se neseběhly tak, jak to byly podány široké veřejnosti. Dříve při nevysvětlitelných událostech si lidé tuto událost vysvětlovali vůlí svého Boha. Kvůli slábnutí náboženského přesvědčení již za viníkem nevidíme Boha, ale člověka. Přijímání konspirační teorie se přirovnává k člověku, který se dozvěděl o své závažné nemoci. Takový člověk totiž prochází fázemi přijímání zdrcujícího faktu, i když jedinec s nemocí prochází více fázemi, existuje patrná podobnost. Nemocný člověk, který se dozví o své nemoci, prochází podle Elisabeth Kübler Rossové (1995) těmito fázemi. Fáze popírání, agrese, smlouvání, deprese a smíření. Při přijímání konspirační teorie lidé také prochází fází popírání, následně agrese či smířením. Ovšem po fázi popírání buď následuje agrese či smíření. Člověk si utvoří svůj názor a buď je ostře proti, nebo získá dojem, že na tom možná bude něco pravdy.

Zastánci konspiračních teorií hledají pravdu. Konspirační teorie vysvětlují historické nebo aktuální události, jako výsledek spiknutí či naplánovaného aktu jistých manipulativních osob či skupin. Příznivci konspiračních teorií vidí za těmito akty zejména mocné složky, jako je například stát, nebo mocné korporace. Konspirační teorie hledají jiné vysvětlení událostí, které se staly

a široké veřejnosti byly podány jinak. Alternativní teorie se snaží ukázat, že některé události se staly jinak a hledají osoby či skupiny, které jsou za událost zodpovědné.

Některé konspirační teorie jsou vsutku bizarní, ale všechny mají něco společného. Snaží se upozornit na události, které není jednoduché vysvětlit. Hledají důvod, logiku a příčinu, proč a jak se některé události mohly stát. Dávají další možnost vysvětlení, které média neposkytla a mnoho jedinců by takové vysvětlení třeba ani nenapadlo, protože neznají všechny souvislosti. Konspirační teorie vzniká v okamžiku, kdy lidé nedostanou jasnou odpověď na své otázky. Již dříve byla známa existence konspiračních teorií. Vznikly alternativní teorie po smrti princezny Diany, smrti Johna Lennona a tak dále. Konspirační teorie po 11. září se ale stala jednou z nejznámějších. A i nyní po jedenácti letech je konspirační teorie otevřená a stále se hledají a objevují nové informace.

II. ANALYTICKÁ ČÁST

8. UDÁLOST Z 11. ZÁŘÍ 2001

11. září 2001 byla teroristy unesena čtyři dopravní letadla. Do hodiny dvě z nich narazily do věží WTC v New Yorku. Obě budovy se poté zřítily k zemi. Při útocích z 11. září zahynulo více než 2 980 lidí.¹¹

Po 11. září se objevilo několik konspiračních teorií, které se zaměřily zejména na průběh této události, jeho způsobu a hlavně na hledání skutečného „viníka“.

8.1 Oficiální verze o 11. září 2001

Oficiální verze americké administrativy zní zhruba takto. 11. září 2001 zaútočilo na USA 19 únosců, kteří unesli čtyři letadla, za únosci stála Al-Káida. Dvě letadla narazila do budov WTC v New Yorku, ty se kvůli velkému nárazu a posléze vzniklému požáru zřítily. Padající trosky, požár a otřesy pak poslaly k zemi i budovu číslo 7. Třetí letadlo narazilo do budovy Pentagonu ve Washingtonu. Čtvrté letadlo se zřítilo v Pensylvánii.¹²

8.2 Alternativní teorie o 11. září 2001

11. září 2001 byla unesena čtyři dopravní letadla, která se odchýlila od svého kurzu. Americká letová kontrola NORAD, má při zaznamenání hrozby kontaktovat své nadřízené. Pokud není možné problém vyřešit do jedné minuty, má NORAD vyslat stíhačky k zjištění aktuální situace. 11. září však

¹¹ www.c-span.org: *THE 9/11 COMMISSION REPORT* [online]. [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.c-span.org/pdf/911finalreportexecsum.pdf>>.

¹² www.c-span.org: *THE 9/11 COMMISSION REPORT* [online]. [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.c-span.org/pdf/911finalreportexecsum.pdf>>.

žádost NORADU o vyslání stíhaček trvalo 10 minut a 80 minut trvalo, než stroje vzlétly. Kvůli několika cvičením, která se stíhačkami probíhala. Právě v této době probíhalo cvičení na únos letadla. Bylo pojmenované Vigilant Warrior.

Cvičení se účastnilo 8 stíhaček, které měly čelit 22 únosům. Při cvičení se používaly falešné radiové signály a piloti nevěděli kam letět. V roce 2000 měl NORAD 67 zásahů a to s 100% úspěšností. 11. září 2001 NORAD selhal čtyřikrát za jediný den.

8.2.1 Náraz letadel do budov WTC

11. září byla unesena čtyři letadla. Hodinu po jejich odchýlení z kurzu dvě z nich narazila do věží WTC. Po nárazu vznikl požár a následovalo zřícení budov. Dvojčata doutnala více než hodinu, než se zhroutila. WTC1 hořelo 102 minut a náraz byl mezi 94 - 98 poschodím, WTC2 hořelo 56 minut a náraz byl mezi poschodím 78 - 84. Podle odborníků a konstruktérů věží, byly obě věže postaveny tak, aby odolaly větru o rychlosti 220 km/h.

Zatím nikdy v historii se nestalo, aby se budova s ocelovou konstrukcí zřítla důsledkem požáru. Například v únoru roku 2005 byl v Madridu požár mrakodrapu Windsor Tower. Budova hořela 20 hodin a nezřítla se.¹³ Zmíněný mrakodrap v Madridu hořel na rozdíl od dvojčat intenzivně a to světlým plamenem, který značí dobré hoření – tudíž velká přítomnost kyslíku, která požáru napomáhá v rozšiřování a oheň dosahuje tak vysokých teplot. Naproti tomu požár v budovách WTC byl jiný. WTC hořely tmavým oranžovým plamenem a celý požár byl doprovázen velkým množstvím tmavého dýmu. Zejména dým vypovídá o tom, že nebylo takové množství kyslíku, který by dopomáhalo požáru k šíření, tudíž teplota byla ve WTC mnohem nižší než u požáru Windsor Tower.

¹³ Viz příloha B – *WINDSOR TOWER*

Dalším příkladem požáru v budově může být Meridian Plaza ve Philadelphii. Budova hořela více než 18 hodin ve více než osmi poschodích a nezřítla se. V oficiální zprávě je napsáno, že budovy WTC se zřítily následkem požáru. Zpráva také uvádí, že požár byl doprovázen vysokými teplotami, které zapříčinily roztavení ocelové konstrukce. WTC byly ocelovo-betonové budovy, soustava desetitisíců kusů širokých ocelových nosníků, které byly zalité betonem. Nosné ocelové sloupy se spojovaly s jádrem a umožňovaly tak pevnější spojení. Proti tvrzení, že kolaps budovy způsobil požár, který roztavil ocelové nosníky, se postavilo několik odborníků. Ocelová konstrukce u WTC byla totiž síť ocele, která obklopovala celý exteriér. Uvnitř této sítě bylo ocelové jádro, obdélník skládající se ze 47 ocelových nosníků a každý z nosníků byl v základně silný přes 10 cm. V oficiální verzi je uvedeno, že žár z požáru roztavil ocelové nosníky. Ocel se taví při teplotě 1510° C. Pro budovy zničené požárem jsou typické pomalé a rozsáhlé deformace, které mohou mít za následek zřícení, ale u WTC se 110 poschodí sesypalo za méně než deset sekund.

Odborníci na řízené demolice ovšem celou situaci vidí jinak. Podle nich byly budovy zničeny pomocí termitu či nanotermitu. Jejich sesunutí se až nápadně podobalo řízené demolicí. Složka termitu se opravdu našla v prachu z WTC na místě i několik let po pádu budov. Zasáhnout budovy WTC velkými dopravními letadly musí být i pro zkušeného pilota velmi těžké. Unesené letouny musely před přiletem na New York velmi snížit výšku, aby piloti mohli vidět věže z boku. Při pohledu z výšky totiž orientační body mizí. Důležité proto bylo, aby letouny včas a velmi nízko klesly. Piloti také museli uvést letoun do přesného směru. Budovy WTC byly široké od 60 do 70 metrů a rozpětí křídel Boeingu je 47 metrů. Kdyby se letoun odchýlil o 55 metrů, svůj cíl by minul. To je poměrně velká vzdálenost, ale při průměrné rychlosti 700km/h, kterou Boeing letí, uletí tuto vzdálenost za pouhé tři desetiny sekundy.

První letoun, který do budovy WTC narazil, přiletěl zepředu a to po směru větru, což usnadnilo jeho koordinaci. Druhý letoun musel provést těžkou otáčku, letět proti směru větru a i přes to svůj cíl neminul. Několik zkušených pilotů se k tomuto zásahu vyjádřilo tak, že takový zásah je velmi obtížný i pro zkušené piloty. V konspirační teorii se tedy objevila otázka, zda nebyla letadla automaticky navedena na cíl. V praxi by to znamenalo, že by se musel umístit do budov vysílač, který by letadlo řízené autopilotem navedl. Někteří jsou o naváděcích zařízeních v budovách téměř přesvědčeni. Kdyby taková zařízení na zemi opravdu byla, museli by mít únosci z letadel svého stoupence na zemi a zařízení by se muselo zapnout na poslední chvíli, aby nehrozilo jeho odhalení. Někteří zastávají i názor, že v letadlech byly nastaveny palubní počítače již před jejich vzletem a poté byly ovládány ze země pomocí systému Global Hawk, který vyvinulo ministerstvo obrany.

Richard Gage, člen amerického institutu architektů, založil organizaci Architekti a inženýři za pravdu o 11. září 2001. Tato organizace se snaží o objevení pravdy pádu dvojčat. Účelem řízené demolice je odstranění budovy takovým způsobem, aby co nejméně, nebo vůbec nepoškodila okolní budovy. Do budovy se umístí tisíce náloží na sloupy a trámy naproti sobě, poté se odpalují v přesně určeném pořadí. Odpalování začíná ve středu budovy, aby se zničilo hlavní jádro, dále se postupuje směrem ven a nahoru. Nálože pak vybuchují poschodí za poschodím. Zničením vnitřních sloupů se docílí toho, že budova se propadá do sebe. Hmotnost samotné budovy, která se propadá do sebe, pak obstará většinu celé destrukce. Budova pak padá k zemi rychlostí volného pádu. Beton je rozdrčen v prach a na místě nezůstane nic než kupa trosek.

Svědci události nárazu dvojčat, tedy očití svědci a záchranáři ve svých výpovědích uvádějí, že slyšeli několik explozí z budov. Rychlost volného pádu budov při řízených demolicích vznikne při odpálení všech sloupů na poschodích náraz.

Odborníci z organizace Architect and engineers for 9/11 Truth¹⁴ (Architekti a inženýři za pravdu o 11. září 2001) tvrdí, že pád budov WTC byl vzorovým příkladem řízené demolice. Jako důkaz uvádí organizace očitě svědky výbuchů, hromadu trosek a rozdrčeného betonu, termít nalezený v prachu, mračna prachu z rozdrčeného betonu a mnohá další. Nezřítily se ovšem jen dvě budovy WTC 1 a WTC 2. Zřítily se i budova WTC 7, která nebyla zasažena žádným letadlem.

Zpráva komise, vyšetřující událost 11. září, se ve své zprávě ani nezmínila o kolapsu této budovy. Nikde v 500 stránkovém dokumentu není o WTC 7 ani zmínka. FEMA uvedla, že budova se zřítily následkem otřesu a zasažením budovy troskami z dvojčat. Budova číslo 7 měla 47 poschodí a podle svědků i v ní vznikly dva nebo tři menší požáry na jedné straně budovy. Přesto se budova číslo 7 zhroutila stejným způsobem jako dvojčata a to za 6,5 sekund. V budově byl požár, ovšem jen na jedné straně. Tudiž nemohli být požárem zničeny všechny nosníky, ale jen nosníky na straně požáru. Hasiči, kteří přispěchali k budově číslo 7, hovoří o jakési tlakové vlně v budově, která vyrazila okna. Poté následoval sesun celé budovy. Při informaci o požáru na jedné straně budovy by se předpokládal sesun budovy k poškozené straně, ale v žádném případě by se nepředpokládal sesun celé budovy přímo dolů. V oficiální zprávě se FEMA vyjádřila takto:

„Specifika požáru v budově č. 7 a to, jak vyvolaly kolaps budovy, zůstávají neznámé.“¹⁵

V troskách všech tří budov byl nalezen roztavený kov a to zejména v suterénu a ve výtahových šachtách. Rztavenou ocel našli i při uklízení trosek ještě několik týdnů po události. Nejvyšší teplotu na povrchu naměřili na troskách jižní věže. Teplota se pohybovala okolo 750° C. V suterénu mohla

¹⁴ www.ae911truth.org: Architect and engineers for 9/11 Truth [online]. [cit. 2011-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://ae911truth.org/>>.

¹⁵ www.fema.gov: U. S. Department of homeland security. WTC 7 [online]. [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.fema.gov/pdf/library/fema403_ch5.pdf>.

teplota dosahovat až dvakrát větších teplot. Podle odborníků se teploty v budovách WTC mohly pohybovat kolem 700 - 1000° C. Ocel se taví při více než 1500° C. NIST i FEMA popírají jakoukoliv zmínku o přítomnosti roztaveného kovu. Hasiči a policisté však ve svých výpovědích tuto skutečnost uvádějí. V budově WTC 7 sídlilo mnoho důležitých korporací. Například CIA, IRS nebo ministerstvo obrany a burzovní komise.

Nálože byly s největší pravděpodobností termitové nebo nanotermitové. Nanotermit je používán právě při řízených demolicích. Proces jeho výroby je velice složitý, proto je vyráběn v laboratořích, které pracují například v USA pro ministerstvo obrany. Není možné, aby stoupenci Al-Káidy vyrobili tuto látku někde v jeskyni při plánování útoku a poté je nepozorovaně umístili do budovy, kde sídlí mimo jiné i CIA. Na demolici budov je zapotřebí několik tun nanotermitu i termitu, takže kdokoliv, kdo tam nálože umístil, musel mít přístup od ostrahy, kterou zajišťovala firma SecuraCOM a Stratisecc. Novinář, politolog a vydavatel bulletinu Fleet Sheet, Erik Best, původem z USA nyní žijící v České republice se vyjádřil takto.

„Třetí budova spadla stejným způsobem jako ty dvě, které byly zasaženy. Poslední budova byla menší, ale vůbec nebyla zasažena, a spadla úplně stejným způsobem. A to je dost pozoruhodné, protože taková ocelová konstrukce nikdy nespadla, ani poté. Ale zrovna v tento den tři takové budovy spadly. Já si myslím, že bychom měli být připraveni na to, co to může znamenat do budoucna. Protože já si myslím, že pochybnosti existují bez ohledu na to, jestli je uznáváme, nebo ne, a otázka je, co kdyby některé z těch pochybností byly pravdivé. To znamená, že ty události se neodehrály tak jak nám bylo řečeno. Obávám se, že to může mít velký význam pro naši budoucnost v tom smyslu, že kdyby se ta oficiální verze změnila, tak existuje možnost, že by se podávaly žaloby na Spojené státy, a to může mít obrovský finanční význam pro budoucnost Západu, když taková akce bude zpochybňována. Stačí si

*vzpomenout, co se stalo po 2. světové válce, a jak byly zpochybňovány politické a vojenská akce Třetí říše.*¹⁶

Únosců bylo 19, a byli řízeni Usámou bin Ládinem. Těchto 19 únosů uneslo čtyři letadla. Byl sestaven seznam únosců, kteří měli mít na svědomí úmrtí téměř 3000 lidí. V každém z letadel mělo být 4 - 5 únosců. Ovšem podle seznamu pasažérů letadel zde jejich jména uvedena nejsou. V seznamu nebyla uvedena ani žádná jiná arabská jména. Pas jednoho z únosců byl nalezen v troskách budovy. Pas, který je z papíru, byl nalezen téměř nepoškozen, ale černé skříňky, které jsou konstruovány tak, aby zachovaly svůj obsah i v extrémních podmínkách, nebyly nikdy nalezeny. Černá skříňka by měla odolat přes půl hodiny teplotě 1000° C a měla by odolat i silnému zatížení. Skříňky se tedy v troskách nenašly, ale pas jednoho z únosců ano.

Po několika měsících od nalezení pasu se ukázalo, že člověk, který byl označený za teroristu, je naživu a o své ztrátě pasu neměl ani tušení. Postupem času se ukázalo, že nejen on, ale i ještě dalších nejméně 6 „únosců“ jsou naživu. I když americká vláda neměla jediný důkaz o tom, kdo stojí za touto tragickou událostí, média neprodleně obvinila z útoku Usámu bin Ládina a jeho stoupence. Později se našel údajně v Afganistánu videozáznam, kde Usáma bin Ládín přiznává, že událost z 11. září byl jeho naplánovaný útok. Ovšem tento videozáznam není možná takovým důkazem, za jaký jej americká vláda má. Na videozáznamu je Usáma bin Ládín poněkud jiný, než na záznamech z dřívější doby. Na tomto má tmavší pleť, širší nos a plnější líce.¹⁷

Vlastník objektů WTC Larry Silverstein, který zakoupil objekty WTC 6 měsíců před útokem, si na události z 11. září 2001, vydělal téměř sedm miliard dolarů. Komplex zakoupil za 124 milionů dolarů. Jako první co udělal poté, co se stal nájemcem objektů bylo, že vyměnil společnost, která se stará

¹⁶ POSPÍŠIL, Petr. *Oficiální verze útoku z 11. září čelí i po 10 letech zpochybňování* [online]. 2011 [cit. 2011-11-20].

Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/amerika/_zprava/946387>.

¹⁷ www.youtube.com : *Bin Ladin „Confession“ video* [online]. 2008 [cit. 2011-12-10].

Dostupný z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=KhctMpvzsqQ>>.

o ostrahu objektu. Vybral si společnost Securacom. V její správní radě je Marvin Bush, tedy bratr G. W. Bushe. Nájemní smlouva Silversteina pro komplex WTC byla na 99 let za 3,2 miliardy dolarů. Ve smlouvě o pronájmu komplexu však byla velmi nezvyklá věta, která říkala, že pokud se stanou budovy terčem teroristického útoku, tak jsou veškeré platební povinnosti nájemce zrušeny. Což znamená, zaplatí pouze šest měsíců, kdy měl komplex v pronájmu. Ovšem tento dodatek nerušil nárok na vyplacení pojištění za zničení budov teroristickým útokem. Nutno podotknout, že takové dodatky nejsou u nájemních smluv obvyklé. Několik dní po útoku se objevila dokonce zpráva o tom, že izraelská společnost Odigo, která sídlila v budově WTC, byla dvě hodiny před útokem anonymně informována o hrozícím útoku. Tuto zprávu uvedl Daniel Daniel Sieberg ze CNN.

8.2.2 Náráz letadla do budovy Pentagonu

První zprávu o útoku přinesla agentura Reuters. Ta sdělovala, že Pentagon byl zasažen vrtulníkem, který explodoval. Několik minut poté tuto informaci ministerstvo obrany opravilo. Nebyl to vrtulník, ale letadlo. Nejmocnější ozbrojené síly na světě, armáda USA nedokázala ochránit své vlastní sídlo. Zpráva vyvolala značnou paniku už z důvodu strachu obyvatel, že jsou velmi zranitelní. Uveďme sled události a její vysvětlení podle knihy Velký podvod autor Thierry Meyssan. (2002)

Zaměstnanci leteckého provozu ohlásili změnu kurzu sledovaného letounu na velitelství FAA (Federal Aviation Administration). Nikdo z odpovědných zaměstnanců nebyl přítomný, téměř všichni odletěli do Kanady na konferenci. Ve zmatku, který ten den zavládl, se zaměstnanci domnívali, že jde o druhý letoun, který mířil nad New York a následně na komplex WTC. Až po půl hodině si uvědomili, že toto sdělení se netýkalo druhého nýbrž třetího

letadla, které změnilo také svůj kurz. Teprve poté informovali vojenské instituce. Stalo se tedy to, že i třetí letadlo uniklo obrannému systému USA. Dopravní Boeing má na délku 47,32 metrů, rozpětí křídel 38,05 metrů a dosahuje rychlosti 900 km/h.

Pentagon je jedna z nejvýznamnějších budov USA, pracuje v něm zhruba 23 000 lidí a tvoří jej pět pětiúhelníků. Aby byla budova zasažena a poničena nejvíce, muselo by letadlo naletět střemhlav na střechu Pentagonu. 11. září byl ale Pentagon zasažen z boku. Letadlo, které narazilo do Pentagonu, začalo klesat jako při přistání. Předpokládalo by se, že velký Boeing by po cestě dolů po sobě zanechal velké škody. Ale letadlo klesalo, aniž by poškodilo svým žárem z motorů či rozpětím křídel pouliční osvětlení dálnice, která vede podél Pentagonu. Při klesání letadla se automaticky má letadlu vysunout podvozek. S vysunutým podvozkem má letadlo třináct metrů, což je zhruba výška do třetího patra.

Pentagon byl zasažen z boku a pouze na úrovni přízemí a prvního patra. Je možné, že se při přistání poškodil a odtrhnul se, ale žádný podvozek se nikde v okolí nenašel. Trávník před Pentagonem, byl naprosto nepoškozen a zářil zelenou barvou. Letadlo neudělalo tolik škody, kolik se předpokládalo. Letadlo rozbořilo pouze stěnu prvního pětiúhelníku Pentagonu. Další šťastnou náhodou bylo to, že letadlo narazilo do místa, kde se zrovna prováděly opravy. V této části budovy tedy pracovali civilní zaměstnanci. Půl hodiny po útoku se horní podlaží zřítily. Podle oficiální verze se nárazem letadlo zastavilo a vzplanulo. Na fotografii z události není vidět, že by jeho křídla narazila do stěny. I otvor¹⁸, který se v Pentagonu vytvořil, je příliš malý na to, aby do něj narazil zmíněný Boeing.¹⁹

Na trávníku se našlo několik částí letadla, ale ne příliš velkých. V oficiální verzi je zmíněno vzplanutí letadla leteckým benzínem. Konspirační teoretikové se ptají „Kde jsou motory Boeingů?“ „Kde je kostra trupu letadla?“

¹⁸ Viz příloha C - *PENTAGON*

¹⁹ Viz příloha D – *PENTAGON A BOEING*

Příd' letadla a křídla, která obsahují palivo, mohou shořet. Ale trup, jehož kostra je vyrobena z podobného materiálu ze kterého se vyrábí karoserie aut. V případě, že letadlo po nárazu vzplanulo, musely by na místě zůstat ohořelé trosky. Ohořelý trup letadla se na trávníku nenacházel. Vojáci a svědci tvrdí, že viděli pád letadla, nikdo nespatriil větší kusy letounu, jeho podvozek či trup letadla. Na místě a v okolí několika metrů až kilometrů se našli neidentifikovatelné úlomky kovu.

Pentagon je jedna z nejvýznamnějších budov USA. Předpokládalo by se tedy, že je hlídán mnoha bezpečnostními kamerami. Existuje, ale pouze jediný záznam, na kterém je těžko rozpoznatelný letoun, narážející do budovy.²⁰ Zcela s jistotou jde ovšem tvrdit, že nemohlo jít o zmiňovaný Boeing a to zejména kvůli jeho velikosti, a škody, které by jeho náraz způsobily. Oficiální zpráva o nárazu letadla se vyvíjela postupně. V počáteční zprávě totiž o žádném Boeingu nebyla ani zmínka. Nevyvratitelnou skutečností je, že v Pentagonu přišlo o život 125 osob civilních zaměstnanců. Hlavní obviněnou osobou, která zosnovala atentát na USA, byl Usáma bin Ládin. Podle informací, které byly získány od cestujících z unesených letadel, byli únosci vybaveni pouze noži. Ale přes letovou kontrolu může být snadnější projít s pistolí z umělé hmoty než s kovovými noži.

8.2.3 Budovy WTC a Pentagon

Útočníci zřejmě měli na zemi spolupachatele, který umístil naváděcí zařízení, a upozornil osoby nacházející se ve WTC o hrozícím nebezpečí. To vše se nejspíš odehrávalo přímo před zraky mnoha svědků a všudypřítomných členů lidí od médií.

Útok na USA byl velmi propracovaný a dlouho plánovaný. Prezident Bush s viceprezidentem Cheynem vypovídali pro komisi, která vznikla pro

²⁰ www.youtube.com : 9/11 Pentagon – Boeing 757 [online]. 2012 [cit. 2012-02-05]. Dostupný z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=E2r1M_70LrY>.

vyšetřování oficiální verze události z 11. září 2001. Vypovídali, ovšem za určitých zvláštních podmínek, které si stanovili. Museli vypovídat společně, nebyli pod přísahou, tisk ani pozůstalí nemohli být přítomní a nesměli se pořizovat žádný záznam ani zápis z jejich výpovědí.

8.2.4 Čtvrté letadlo

Poslední letadlo, které bylo uneseno 11. září 2001, nebylo zbrání k sebevražednému útoku. Nelze s určitostí říci, k čemu mělo toto unesené letadlo sloužit. Havarovalo nedaleko městečka Shanksville v Pensylvánii. Obecně přijatá verze je, že cestující se vzbouřili a zaútočili na únosce. V snaze o přejmutí kontroly letadla, letadlo havarovalo. Cestující byli prohlášeni za hrdiny, protože obětovali svůj život za vyšší zájmy bezpečnosti USA. Mnoho lidí o této verzi nepochybuje.

I přes to došlo k zpochybnění důvodu havárie letadla. Vznikla další verze, která předpokládá, že letadlo bylo sestřeleno stíhačkou americké armády. Další verze hovoří o tom, že na palubě letadla došlo k výbuchu. Tvrzení se opírá o telefonát cestujícího z letadla, který uvedl, že únosci jim vyhrožují odpálením výbušniny. Konspirační teoretikové se ptají, zda došlo na palubě k výbuchu nebo se americká armáda rozhodla obětovat své občany pro vyšší hodnoty. Vláda prohlásila, že první stíhačky vyletěly na průzkum v 8:52 a další v 9:35. Právě v této době letadlo změnilo svou dráhu o 180° a mířilo k Washingtonu.

Dne 16. září přiznal viceprezident Dick Cheney, že prezident Bush vydal rozkaz, aby v případě potřeby armáda zaútočila na unesené letadlo. Stíhačky měly za úkol za každou cenu ubránit Bílý dům. Bohužel ani průzkum míst, kde se letadlo zřítilo, jasně neprokázalo, zda bylo letadlo sestřeleno, nebo se zřítilo. Příznivci konspiračních teorií hovoří o záměrném sestřelení stíhačkami. Opírají

se při tom o fakt, že části letadla, různé dokumenty a věci byly nalezeny až ve vzdálenosti 13 km od místa zřícení. Kus motoru letadla, který vážil okolo tuny, byl nalezen půl kilometru od místa nehody. Trosky letadla nebyly souvisle po zemi, ale nacházely se v seskupení na několika místech. Právě z tohoto faktu příznivci alternativních teorií usuzují, že jsou to důkazy toho, že letadlo buď samo vybuchlo ve vzduchu, nebo bylo opravdu sestřeleno. FBI se neprodleně pustila do vysvětlování těchto důkazů o výbuchu či sestřelení. Podle jejich názoru část motoru byla tak daleko kvůli velkému nárazu, který dopad způsobil a motor se odmrštil od země. Objevilo se, ale několik očitých svědků, kteří na nebi spatřili bílé letadlo, které letělo velmi nízko nad zemí, chvíli před tím, že se zřítilo unesené letadlo. FBI nejprve tuto informaci odmítla s tím, že žádné jiné letadlo v tom místě nenacházelo. Svědci události ovšem stále trvali na tom, že bílé letadlo viděli.

FBI poté potvrdila, že se opravdu ve vzduchu ještě jedno letadlo pohybovalo. Dispečeri prý přemluvili pilota zmíněného letadla, aby klesl nízko a zjistil, jak vypadá místo zřícení letadla a poskytnul tak informace pro výjezd záchranných služeb. Toto vyvolává další otázku. Všechna civilní či dopravní letadla dostala rozkaz, aby okamžitě opustila vzdušné prostory a přistála na nejbližším letišti. Dalším otazníkem je, že armáda již v té době musela mít na místě stíhačky, které vyslala. Proč tedy prosila o pomoc dopravní letadlo? Vyšetřovací komise ani v události čtvrtého letadla nepodala jasné důkazy o tom, proč byly v okolí několika kilometrů rozmetány části letadla nebo zmíněná část motoru.

8.3 Pozadí události z 11. září 2001

Kdyby média uvedla před 11. září, že stodesetipatrový mrakodrap se nárazem letadla zřítí za 10 sekund, vyvolalo by to pochybnosti? Jak je možné, že jedno letadlo narazilo do budovy Pentagonu? Jedné z nejhledanějších budov světa, která je prošpikovaná kamerovým systémem?

Ani po 10 letech, není tato událost kvalifikovaně vysvětlena. Situace byla vysvětlena obyvatelstvu jako sled „špatných náhod“. Mnohým americkým občanům toto vysvětlení nestačilo.

Richard Gage založil organizaci Architekti a inženýři za pravdu o 11. září 2001 a ve své přednášce uvádí průzkumy s nespokojeností vyřešení události 11. 9. 2001. V průzkumu New York Times a CBS z roku 2006 se uvádí, že 29 % občanů si myslí, že administrativa G. W. Bushe lhala nejen o Iráku, ale i o událostech 11. září 2001. Další výsledek nesmíření se s oficiální verzí zjistil průzkum univerzity v Ohio. Ten ukázal, že 16 % amerických občanů si myslí, že budovy WTC spadly díky řízené demolici pomocí výbušnin.

Richard Gage se ve své studii zaměřil právě na fakt, o spadnutí dvojčat pomocí výbušnin a řízené demolice. Řady jeho hnutí se neustále rozšiřují o další miliony obyvatel ročně.²¹ Už pár dní po útoku začala USA válku proti terorismu. V prvních měsících se ukázalo, že jde o krok správným směrem, zločinci budou dopadeni a za svůj čin potrestáni. Ovšem Afghánistán a Usáma bin Ládín a jeho přívrženci, byli neprodleně bez jakýchkoliv důkazů označeni za pachatele, za strůjce celého neštěstí a vrahy několika tisíců mrtvých amerických občanů. Američané obsadili Afghánistán a prezident G. W. Bush ujišťoval své občany, že Usáma bin Ládín bude brzy dopaden a potrestán.

8.4 Důsledek 11. září 2001

Po události, která se stala 11. září, Spojené státy americké začaly dvě války. Válku v Afghánistánu a v Iráku. Tyto války začaly bez jakýchkoliv hmatatelných důkazů o vině. Byly vyvolány na konspirační teorii, že za útoky je zodpovědná Al-Káida. Takzvanou válku s terorismem vyhlásil bývalý prezident G. W. Bush 20. září 2001. Tím začala válka v Afghánistánu a za půl

²¹ www.video.google.com : 9/11 : *Blueprint for truth* [online]. 2008 [cit. 2011-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://video.google.com/videoplay?docid=-8182697765360042032>>.

roku započala další válka, tentokrát proti Iráku. Konflikty stále pokračují jen v Iráku již s menší intenzitou. Pro představu, při událostech 11. září zemřelo téměř 3000 lidí. Ve válce s Afghánistánem a Irákem již padlo přes 6000 amerických vojáků.²² Toto číslo, bohužel ale nadále stoupá, protože v Afghánistánu se stále bojuje. G. W. Bush se v jednom svém vystoupení vyjádřil takto: „*Naše válka je proti zlu, ne proti islámu*“²³. V dalším vystoupení například uvedl: „*Každý národ v každém koutě světa, teď musí učinit rozhodnutí. Bud' jste s námi, nebo s teroristy.*“²⁴

Všichni, kteří zpochybňují oficiální verzi, jsou tedy podle jeho slov, teroristé. Ovšem počet lidí, kteří začínají pochybovat o oficiální verzi, každým rokem stoupá. Bylo natočeno i několik amatérských dokumentů, které zpochybňují oficiální verzi a poukazují na nedostatky oficiální verze a jejich důkazů. Jsou volně přístupné na internetu. Například *Zeitgeist*, nekomerční dokument, který měl premiéru roku 2007, režie Peter Joseph, je volně k stažení na internetu. Další dokument *911 In Plane Site* režirovaný Williemem Lewisem v roce 2004, také volně stažitelný na internetu. Zajímavý je také počet dní do začátku vyšetřování události 11. září 2001. Například při atentátu na Kennedyho to bylo 7 dní, při útoku na Pearl Harbor 9 dní, při události 11. září uběhlo do začátku vyšetřování 411 dnů. Důsledkem události 11. září vznikl zákon *Military Commissions Act*²⁵, který oficiálně ukončil platnost zákona na ochranu osobní svobody. Byl podepsán G. W. Bushem a od října 2006 již tento zákon platí.

²²LUKEŠ, Igor. *Kdo zvítězil ve válce s terorismem?* [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: <<http://m.ceskapozice.cz/zahranici/svetove-udalosti/kdo-zvitezil-ve-valce-s-terorismem>>.

²³www.youtube.com : *G. W. Bush* [online]. 2010 [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=xKacGTJ6-W4>>.

²⁴www.youtube.com : *With us ort he terrorist* [online]. 2006 [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=Pwh8H1huyx8&feature=related>>.

²⁵www.loc.gov: *Military commissions act of 2006* [online]. 2006 [cit. 2011-12-05]. Dostupný z WWW: <http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/PL-109-366.pdf>.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

9. ROZHOVOR

Praktická část je tvořena rozhovorem s psychologem. Rozhovor se zaměřuje na zjištění, jak nedostatek informací či zmatené informace, k určité události, zde k 11. září 2001, ovlivňují dle psychologů lidské myšlení či možnost vzniku konspiračních teorií. Pro zjišťování jsem se rozhodla použít metodu polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovor je získávání daných informací pomocí verbálního vyjadřování na dané otázky. Tento způsob je efektivnější, protože umožňuje přímou reakci na odpověď dotazovaného a je tady možnost přesnějšího vysvětlení odpovědi. Výhodou tedy je jasné pochopení otázky pro dotazovaného a vysvětlení odpovědi pro tazajícího. V rozhovoru je používáno uzavřených otázek (otázky s výběrem odpovědi), ale především je využito otázek otevřených (které nenabízejí žádné možnosti odpovědi, ale dávají možnost dotazovanému odpovědět dle libosti).

9.1 Výběr dotazovaných

Výběru dotazovaných byl zaměřen především na odbornost dotazovaných k dané problematice. Byli osloveni tři psychologové s dlouholetou praxí, kteří nyní vyučují na vysokých školách. Psycholog PhDr. Jana Procházková, která působí na katedře psychologie na Univerzitě Karlově, profesor PhDr. Rudolf Kohoutek CSc., který působí na pedagogické fakultě na Masarykově Univerzitě a profesor PhDr. Miroslav Kodým, který působí na Univerzitě Jana Amose Komenského.

9.2 Provedení rozhovoru

Zjišťování odpovědí na připravené otázky a názorů psychologů na danou problematiku, probíhalo pomocí rozhovoru. Každý z rozhovorů byl specifický, a to zejména díky zkušenostem dotazovaných psychologů. Odpovědi byly nahrané na záznamové zařízení a posléze přepsány do písemného projevu. Před rozhovory byly připraveny předem dané otázky, které byly posléze doplňovány dalšími dle odpovědí respondentů. Délka rozhovoru záležela zejména na ochotě či zájmu odpovídat na dané otázky, pohybovaly se od 10 – 30 minut.

9.3 Průběh rozhovoru

Na začátku rozhovoru byla představena škola Univerzita Jana Amose Komenského, příslušná katedra a téma zpracovávané bakalářské práce. Poté následovalo vysvětlení cíle rozhovoru a požádání o odpovědi na předem připravené otázky.

Otázky:

Slyšel/a jste o konspiračních teoriích? (tato otázka sloužila jako filtrační)

Pokud **ano**

Slyšel/a jste o konspirační teorii o 11. září 2001? Přemýšlel/a jste o její pravdivosti?

Pokud by byla pravdivá, jaký výsledný efekt na člověka by to mělo?

Proč z psychologického hlediska tyto teorie vznikají?

Jak lidé z psychologického hlediska přijímají konspirační teorie?

Je možné, že konspirační teorie vznikají kvůli nedostatku informací k dané situaci či jejich nejednoty či zmatení v počátečních stavech?

9.4 Výsledky rozhovoru

Z rozhovorů z výše uvedenými psychology vyplynulo, že všichni znají konspirační teorii o 11. září 2001 a o její pravdivosti přemýšleli či dokonce na toto téma diskutovali se svými kolegy psychology. Všichni tři se také shodli na tom, že zpětné hledání pravdy, či zpětné vyjasňování různých okolností z 11. září je velmi komplikované. Dva z nich se také shodli na tom, že při případném potvrzení pravdivosti konspirační teorie, by tato událost měla globální efekt pro lidstvo. A to nejen z hlediska různých protestů či svržení vlády, ale také po psychické stránce lidí. Lidská psychika by začala natolik pracovat s informacemi, že by se mnoho lidí začalo chovat paranoidně a hodnota informace by se značně snížila a s ní i hodnota či účel médií. Všichni tři psychologové se také shodli na tom, že nejednota či zmatení informací vyvolává v lidské psychice stres, který navazuje pochybnosti.

V krizových situacích, jakou byla i událost 11. září 2001, lidé potřebují ucelené informace, které odpovídají na základní novinářské otázky – kdo, co, kdy, kde, jak. Až po jistém vzpamatování se ze šoku, lidé ve svých otázkách pokračují a chtějí vědět proč a jak je to možné, že se taková událost stala. Dalším krokem je samozřejmě hledání viníka, tato činnost je pro člověka typická a nalezení viníka značně ulevuje psychice každého člověka.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá tématem manipulace. Jedná se o velmi rozsáhlé téma. Manipulace působí jak v mezilidských vztazích, tak prostřednictvím masmédií aniž si to lidé uvědomují. Cílem práce bylo vysvětlení rozsáhlého pojmu manipulace, jejích technik či druhů. Manipulace má za úkol ovlivnit nějakým způsobem lidi. Nejvíce jsou lidé ovlivnitelní televizí. Televize manipuluje lidi každým dnem, s každým zapnutím tlačítka on. Televize je i podle různých průzkumů největším manipulátorem a to i z hlediska veřejného mínění.

Podle slov psychologů, mohla událost z 11. září být zmanipulovaná pomocí médií, a že nelogická posloupnost či nejednota informací, v lidech vyvolává pochybnosti. Událost z 11. září narušila jednu z nejzákladnějších potřeb každého člověka a to potřebu jistoty a bezpečí. Narušení této základní potřeby vyvolalo další lidskou potřebu dozvědět se více.

Podle rozhovoru vedeným s třemi různými psychology vyplynulo, že nejednota informací vede k narušení základní potřeby člověka a to potřeby bezpečí. Narušení této jistoty vyvolává v lidech potřebu či snahu získat další informace. Snaha získat další informace vedla i ke vzniku konspirační teorie o 11. září 2001. Takto zpětně už není možné dozvědět se, zda oficiální verze vydaná vládou USA byla plně postavena na pravdě.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

FARKAS, Viktor. *Lži za války a v míru*. Praha : Mladá Fronta, 2006.
s. 263. ISBN 80-204-1357-X.

GREIG, Charlotte. *Největší tajemná spiknutí*. Praha : VÍKEND, 2008.
s. 208. ISBN 978-80-86891-95-8.

GRIFFIN, Ray David. *Nový Pearl Harbor*. Praha : Findr s.r.o., 2006.
s. 245. ISBN 80-7207-591-8.

HÁJEK, Petr. *Smrt ve středu*. Praha : Dokořán, 2009. s. 254. ISBN 978-7363-269-4.

JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha : Portál 2009. s. 416.
ISBN 978-80-7367-466-3.

KLIMEŠ, Jaroným. *Partneři a rozchody*. Praha : Portál, 2010. 239 s.
ISBN: 978-80-7367-745-9

KLUGEROVÁ, J. - PRÁZDOVÁ, I. – VACÍNOVÁ, T. *Jak vypracovat bakalářskou, diplomovou, rigorózní a disertační práci*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. s. 52. ISBN 978-80-86723-72-3.

MACIEJ, T. I. – ŽANTOVSKÝ P. *Manipulace v médiích*.
Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 120. ISBN 978-80-86723-50-1.

MAŠEK, Jiří. *Mráz přichází z Bílého domu*. Praha : EarthSave, 2004.
s. 196. ISBN 80-903085-5-4.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2002. s. 447. ISBN 80-7178-714-0.

MEYSSAN, Thierry. *Velký podvod*. Praha : MOTTO, 2002. s. 222. ISBN 80-7246-137.

MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. *Základy mediální výchovy*. Praha : Portál, 2007. s. 296. ISBN 978-80-7367-315-4.

PALOUŠ, Martin – MACHT Jiří. *Nikdy více!*. Praha : Repro servis, 2001. s. 107. ISBN 80-86115-14-3.

POSPÍŠIL, Miroslav. *Slovní manipulace v komunikaci jak vyvrátit nad lži a chytráctvím*. Plzeň : vlastní náklad, 2008. s. 371. ISBN 978-80-903529-2-6.

POSPÍŠIL, Miroslav. *Řešení konfliktů a stresů: manipulace v komunikaci aneb jak lépe řešit konflikty, stresy, žít šťastně a odpovědně, posílit svou důstojnost a sebevědomí*. Plzeň : Pospíšil, 2007. s. 306. ISBN 978-80-903529-1-9.

ŠTROBLOVÁ, Soňa. *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. s. 163. ISBN 978-80-86723-73-0.

TOFFLER, Alvin – TOFFLEROVÁ, Heidi. *Válka a antiválka*.

Praha : Dokořán a Argo, 2002. s. 303. ISBN 80-86569-16-0 (Dokořán).

ISBN 80-7203-445-6 (Argo).

VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. s. 192. ISBN 978-80-7452-015-0.

WISNEWSKI, Gerhard. *Operace 9/11*. Praha : EarthSave CZ, 2008.
s. 325. ISBN 978-80-86916-06-4.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

www.fema.gov: *U. S. Department of homeland security. WTC 7* [online]. [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.fema.gov/pdf/library/fema403_ch5.pdf>.

www.video.google.com: *9/11 : Bluerpint for truth* [online]. 2008 [cit. 2011-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://video.google.com/videoplay?docid=-8182697765360042032>>.

www.youtube.com: *G. W. Bush* [online]. 2010 [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=xKacGTJ6-W4>>.

www.youtube.com: *With us ort he terrorist* [online]. 2006 [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=Pwh8H1huyx8&feature=related>>.

www.c-span.org: *The 9/11 Commission Report* [online]. [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.c-span.org/pdf/911finalreportexecsum.pdf>>.

www.ae911truth.org: *Architect and engineers for 9/11 Truth* [online]. [cit. 2011-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://ae911truth.org/>>.

POSPÍŠIL, Petr. *Oficiální verze útoku z 11. září čelí i po 10 letech zpochybňování* [online]. 2011 [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/amerika/_zprava/946387>.

www.youtube.com: *Bin Ladin „Confession“ video* [online]. 2008 [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=KhctMpvzqQ>>.

www.youtube.com: *9/11 Pentagon – Boeing 757* [online]. 2012 [cit. 2012-02-05]. Dostupný z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=E2r1M_70LrY>.

LUKEŠ, Igor. *Kdo zvítězil ve válce s terorismem?* [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: <<http://m.ceskapozice.cz/zahranici/svetove-udalosti/kdo-zvitezil-ve-valce-s-terorismem>>.

www.loc.gov: *Military commissions act of 2006* [online]. 2006 [cit. 2011-12-05]. Dostupný z WWW: <http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/PL-109-366.pdf>.

www.prmuseum.com: *1929 Torches of freedom* [online]. [cit. 2011-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.prmuseum.com/bernays/bernays_1929.html>.

www.911truth-germany.org: *Windsor Tower* [online].
[cit. 2011-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.911truth-germany.org>>.

www.brejle.estranky.cz: *Pentagon 11. září: Jak to bylo doopravdy?* [online].
2008 [cit. 2011-12-12].
Dostupný z WWW: <<http://www.brejle.estranky.cz/clanky/pentagon-11-zari.html>>.

www.911review.com: *What is 911 review* [online]. 2004 [cit. 2011-12-12].
Dostupný z WWW:
<<http://911review.com/911review/markup/911ReviewFaq.shtml>>.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – E. L. BERNAYS CIGARETTE.....	I
PŘÍLOHA B – WINDSOR TOWER	I
PŘÍLOHA C – PENTAGON.....	II
PŘÍLOHA D – PENTAGON A BOEING.....	II
PŘÍLOHA E – ROZHOVOR S PHDR. JANOU PROCHÁZKOVOU.....	III
PŘÍLOHA F – ROZHOVOR S PROF. PHDR. MIROSLAVEM KODÝMEM, CSC.....	V
PŘÍLOHA G – ROZHOVOR S PROF. PHDR. RUDOLFEM KOHOUTKEM, CSC.	VII

PŘÍLOHY

Příloha A

E. L. BERNAYS CIGARETTE

Zdroj : <http://www.prmuseum.com/bernays/bernays_1929.html>.

Příloha B

WINDSOR TOWER

Zdroj : <<http://www.911truth-germany.org>>.

Příloha C

PENTAGON

Zdroj : <<http://www.brejle.estranky.cz/clanky/pentagon-11-zari.html>>.

Příloha D

PENTAGON A BOEING

Zdroj : <<http://911review.com/911review/markup/911ReviewFaq.shtml>>.

Příloha E

Rozhovor s PhDr. Janou Procházkovou

Slyšela jste o konspiračních teoriích?

„Ano, slyšela.“

Slyšela jste o konspirační teorii o 11. září 2001? Přemýšlela jste o její pravdivosti?

„Přemýšlela jsem, do jaké míry je to pravděpodobné. Takže samozřejmě jsem o tom přemýšlela, dnešní svět je komplikovaný a nic v něm není vyloučené. Snažila jsem se porovnat i oficiální verzi a konspirační teorii. Dokonce jsem s některými svými kolegy o tom diskutovala.“

Pokud by byla pravdivá, jaký výsledný efekt na člověka by to mělo?

„Myslím, že nejde tak o pravdivost jako o dojmologii, která s psychikou lidí úzce souvisí. Lidé jsou náchylní zpochybňovat věci a události více či méně. Některým lidem, i když přeložíte tvrzení a logickou stavbu tak tomu stejně nevěří. To samozřejmě souvisí i s jejich nadáním či inteligencí. Lidé, kteří obecně důvěřují světu a lidem okolo sebe tak se tím nezabývají a lidé kteří jsou nedůvěřivý, třeba na základě svých zkušeností, tak se tím zabývají. Ať už se ověří cokoliv, vždy se najde nějaká skupina lidí, kteří toto, ač třeba pravdivé tvrzení budou odmítat. Pak jsou lidé, kteří věří a naopak lidé, kteří ze zásady nevěří ničemu oficiálnímu. Pak jsou ti lidé, kterým je to jedno, což je bohužel drtivá většina.“

Jak lidé z psychologického hlediska přijímají konspirační teorie?

„Je to velmi individuální. Lidé, kteří se touto problematikou zabývají, troufám si říci, že v naší české populaci jich mnoho není. Lidé přemýšlejí o jiných věcech každodenního života a taková problematika je nechává chladnými. Záleží také na tom, jak jsou jedinci podněcovány médii, jak je s nimi manipulováno. Úloha medií a to nejen masmédií, ale například i filmu, kdy nemůžete věřit nikomu, to s lidmi velmi pracuje. Jsou lidé ovlivnitelnější a méně ovlivnitelní. Velká část populace je ale bohužel velmi snadno ovlivnitelná. Záleží na více faktorech jako například na vzdělání, na zkušenostech a tak

dále. Kdyby lidé nebyli ovlivnitelní tak například reklama by nebyla prosperujícím odvětvím, jako to je doposud.“

Je možné, že konspirační teorie vznikají kvůli nedostatku informací k dané situaci či jejich nejednoty či zmatení v počátečních stavech?

„Samozřejmě to je faktor, který to velmi ovlivnil a mohu říci, že podle mého názoru mimo jiné i toto bylo impulsem k vytvoření takové teorie. Ale na druhou stranu teorie by nejspíš vznikla tak jako tak. V krizových situacích jsou pro lidi nejdůležitější informace. Nedostatek informací dává živnou půdu různým fámám. My všichni z psychologického hlediska, máme základní potřebu a to potřebu jistoty a bezpečí. Tam kde máme nedostatek informací, tak tato potřeba narůstá a lidé se pak chytají všeho.

Je úlevné, když ve zmatcích najdeme viníka. A úplně optimální je, když ten viník nejsme my. Hledání viníka je pro člověka typické a úlevné. Nedostatek informací vede ke stresu a ten velí najít nějaké vysvětlení. U události z 11. 9. v první chvíli zavládl šok, jak se to mohlo stát. Okamžitě to v člověku budí solidaritu a potřebu pomoci druhým, až poté se začnou hledat viníci. Touha za poznáním viníka, je všeobecně lidská, a proto vznikají a budou vznikat konspirační teorie. Co se týče 11. září, myslím si, že se již zpětně bohužel nemůžeme dozvědět úplnou pravdu.“

Příloha F

Rozhovor s Prof. PhDr. Miroslavem Kodým, CSc.

Slyšel jste o konspiračních teoriích?

„Ano slyšel.“

Slyšel jste o konspirační teorii o 11. září 2001? Přemýšlel jste o její pravdivosti?

„Ano i o této konspirační teorii jsem slyšel. Přemýšlel jsem o ní a akceptuji, že takové názory jsou.“

Pokud by byla pravdivá, jaký výsledný efekt na člověka by to mělo?

„To je otázka důvěry v současnou vládnoucí třídu nebo skupinu, která proklamuje určité děje. Kdyby se tedy dokázalo, že konspirace je pravdivá, tak by lidé ztratili veškerou důvěru a projevilo by se to nepochybně buď v nějakých protestech nebo při volbách či snaze o svrnutí vlády. Hlásání jakékoliv nepravdy vede určitě ke ztrátě důvěry. A pokud by se prokázala pravdivost konspirační teorie o 11. září 2001, mělo by to globální efekt, protože tato událost nebyla jen lokální záležitostí.“

Jak lidé z psychologického hlediska přijímají konspirační teorie?

„Na konspirační teorie se reaguje dosti individuálně, někomu je to lhostejné, u někoho to může vyvolat hněv a začne se pít po pravdě. Což je nejtypičtější. Lidé chtějí znát pravdu a to za každou cenu.“

Je možné, že konspirační teorie vznikají kvůli nedostatku informací k dané situaci či jejich nejednoty či zmatení v počátečních stavech?

„Konspirační teorie bývají opozicí na daný stav, a lidé mají vrozené tendence hledat pravdu. Lidé se už dost často zklamali, dostáváním nesprávných či lživých informací a tak ta nedůvěra je vždy přítomná v každém. Proto se lidé snaží si informace ověřovat a pak takové teorie vznikají. Zcela určitě měl nedostatek a zmatenost informací vliv na vznik této teorie. Jestliže není jednota v informacích a informace se mění, tak to

vyvolává nedůvěru. Myslím si, že někdy jsou konspirační teorie vedeny lidmi, kteří se chtějí zviditelnit nebo na sebe nějakým způsobem upozornit. Myslím si, že v události 11. září bylo hodně nejasností, ale na druhé straně některé věci byly dokumentovány obrazově, jako útoky letadel, což nejde moc zkreslovat. Nejde tedy do konspirační teorie dát myšlenku, že letadla vlastně do budov nenarazila. Co ale konspirační teoretiky zejména zajímá je hledání viníka.“

Příloha G

Rozhovor s Prof. PhDr. Rudolfem Kohoutkem, CSc.

Slyšel jste o konspiračních teoriích?

„Ano slyšel.“

Slyšel jste o konspirační teorii o 11. září 2001? Přemýšlel jste o její pravdivosti?

„Slyšel jsem o konspiračních teoriích kolem 11. září 2001. A silně pochybuji o její pravdivosti.“

Pokud by byla pravdivá, jaký výsledný efekt na člověka by to mělo?

„Pokud by taková teorie byla pravdivá, mělo by to jistě nežádoucí psychosociální i jiné záporné výsledné efekty na lidskou společnost.“

Jak lidé z psychologického hlediska přijímají konspirační teorie?

„Domnívám se, že jednotliví lidé přijímají takové teorie diferencovaně, a to ve shodě s úrovní, strukturou, dynamikou i vývojem své osobnosti a její etikou, kreativitou a normalitou, nebo podle míry svých psychopatologických tendencí (např. podle míry své paranoidity). Zájem o konspirační teorie se podle mne budí poměrně snadno, protože již zmínka o nich může u mnoha lidí budit intenzivní emoce i afekty, např. strach či hněv.“

Je možné, že konspirační teorie vznikají kvůli nedostatku informací k dané situaci či jejich nejednoty či zmatení v počátečních stavech?

„Určitě je to možné. Nejednota či zmatení informací působí na člověka nežádoucím způsobem. I když se média takovýmto jevům snaží vyhýbat, nejsou takové události výjimečné, ovšem záleží také na důležitosti dané informace pro člověka. Při méně důležité či lokální informaci určitě zmatenost či nejednota konspirační teorii nevyvolají. Při globální události, jakou byla i událost z 11. září 2001, tento efekt vyvolat mohlo.“

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Eva Ranglová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Mediální manipulace a konspirační teorie po 11. září 2001

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 41

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů české literatury a pramenů: 19

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 15

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Verner